

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

w sprawie z powództwa E. D.

przeciwko J. T.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 stycznia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 19 września 2016 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
- 2) przyznaje radcy prawnemu U. J. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. wynagrodzenie w kwocie 5 400 (pięć tysięcy czterysta) zł podwyższone o kwotę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 września 2016 r. powódka E. D. oparła wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Wyróżnione w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wykazują merytoryczną odrębność. Przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga wykazania przez skarżącego, że w sprawie występuje zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Natomiast przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie albo istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się

z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy.

Skarżąca, nie dostrzegając merytorycznej odmienności pomiędzy przesłankami ujętymi w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., łącznie w odniesieniu do tych przesłanek ujmuje uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, co godzi we właściwe ujęcie wymagań konstrukcyjnych wniosku, o którym mowa w art. 398⁴ § 2 k.p.c.

Niezależnie od tego w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżąca nie wykazała, aby wykładnia art. 5 k.c. budziła poważne wątpliwości albo zachodziła rozbieżność w orzecznictwie w zakresie postrzegania przesłanek zastosowania art. 5 k.c.

Poza tym, w ocenie Sądu Najwyższego, w sprawie nie występują istotne zagadnienia prawne sformułowane w skardze kasacyjnej. Zastosowanie konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego wiąże się z koniecznością ustalenia, czy poszukującemu ochrony prawnej przysługuje określone prawo podmiotowe. Było bezsporne, że powódce przysługiwało uprawnienie, wynikające z przepisów o przedawnieniu roszczeń, do podniesienia zarzutu przedawnienia skutkującego uchynieniem obowiązku powódki zaspokojenia roszczenia przysługującego jej wierzycielowi. Artykuł 5 k.c. zawiera jednak klauzule generalne odwołujące się do systemu ocen czy norm o charakterze pozaprawnym, a więc ogólnych norm społecznych, a nie norm prawnych (por. m.in. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 października 2000 r., SK 5/99 - OTK 2000, nr 7, s. 254, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2017 r., V CSK 393/16, OSNC 2018, nr 1, poz. 10). Z tej przyczyny w sprawie, w której Sąd zastosował ochronę wynikającą z art. 5 k.c., nie aktualizował się - jak to ujęto w skardze - obowiązek sądu skonkretyzowania normy prawnej na gruncie stanu faktycznego, który stanowił podstawę wyroku oddalającego powództwo. Innym natomiast zagadnieniem jest to, czy w takim przypadku sąd powinien wskazać konkretną zasadę, która była przyczyną zastosowania art. 5 k.c. Kwestię tę wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku

z dnia 2 października 2015 r., II CSK 757/14, niepubl. (por. również powołane w uzasadnieniu tego wyroku inne orzeczenia Sądu Najwyższego), przyjmując, że sąd nie ma obowiązku konkretyzacji zasady współżycia społecznego, stosując art. 5 k.c. W orzecznictwie wskazuje się natomiast, że wymagane jest ustalenie całokształtu okoliczności pozwalających skonkretyzować, które działania pozostają w sprzeczności z normami pozaprawnymi uzasadniającymi zastosowanie ochrony z art. 5 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego i z dnia 2 października 2015 r., II CSK 757/14 oraz z dnia 23 marca 2017 r., V CSK 393/16). W takich przypadkach sąd powinien wskazać wartości, którym dał pierwszeństwo, stosując art. 5 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017 r., II CSK 491/16, nie publ. oraz z dnia 5 maja 2016 r., II PK 65/15, Mon. Pr. 2016, nr 8, poz. 429). W okolicznościach rozpoznanej sprawy Sąd drugiej instancji dał pierwszeństwo prawu do zaspokojenia się pozwanego, pokrzywdzonego wierzyciela powódki, którego dotknęły skutki szczegółowo opisanych i negatywnie ocenionych zachowań pozwanej zmierzających do udaremnienia możliwości zaspokojenia się jej wierzycielowi, co jednoznacznie wyprowadzić można z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia.

Sformułowane w skardze zagadnienie prawne powinno być także przydatne dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej. Z tej przyczyny nie zachodziła potrzeba odpowiedzi na drugie ze sformułowanych zagadnień prawnych, gdyż Sąd drugiej instancji zastosował art. 5 k.c. nie tylko dlatego, że przesądziło o tym skorzystanie przez pozwanego z ochrony wynikającej z art. 527 k.c., lecz także z tej przyczyny, że przemawiały za tym inne okoliczności ustalone w sprawie.

W sprawie nie zachodzi również nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce w urzędzie przez radcę prawną U. J. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie przepisów § 2 pkt 1 w zw. z § 16 ust.

4 pkt 2, § 8 pkt 7 oraz § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715 ze zm.).

jw